

ОЦІНКА СТАНУ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Дослідження впливу інфраструктури на розвиток регіонального ринку туристичних послуг є актуальним питанням сучасних економічних досліджень, оскільки ефективність розвитку туризму, рівень використання природного і культурно-історичного потенціалу регіону багато в чому визначається можливостями теперішньої туристичної інфраструктури. Метою статті є оцінка наявної інфраструктури ринку туристичних послуг Закарпатської області, виявлення проблем в інфраструктурному забезпеченні туризму та визначення рівня впливу інфраструктури на розвиток туризму в регіоні. У статті розглянуто сутність, фактори впливу інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг на його розвиток. Дослідження й оцінка стану розвитку туристичної інфраструктури проведені на основі узагальнення статистичних даних та розрахунку окремих показників, що враховують рівень розвитку елементів інфраструктури: інфраструктури розміщення, громадського харчування, дозвілля та розваг, транспортної, комунальної, екологічної, прикордонної інфраструктури та інфраструктури охорони здоров'я і безпеки. Проведено порівняльний аналіз показників рівня розвитку інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг із середніми показниками регіонів України та визначено ранг (місце) показника серед аналогічних значень показників регіонів України. На основі узагальнення отриманих даних виділено ряд взаємопов'язаних і взаємозалежних проблем розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг в Закарпатській області. Наукова новизна отриманих результатів полягає у зіставленні показників розвитку інфраструктури та виявленні проблемних зон розвитку туризму. Практичне значення полягає у виокремленні основних проблем інфраструктурного забезпечення ринку туристичних послуг для їх першочергового вирішення. Перспективами подальших досліджень є розроблення концепції оптимальної моделі інфраструктури ринку туристичних послуг Закарпатської області з врахування специфіки розвитку туризму в регіоні.

Ключові слова: регіональний ринок туристичних послуг, інфраструктура регіонального ринку туристичних послуг, оцінка інфраструктури, показники оцінки інфраструктури.

ВСТУП

Постановка проблеми. Розвиток регіонального ринку туристичних послуг знаходиться в тісному зв'язку з наявними в регіоні туристичними ресурсами та туристичною інфраструктурою, яка або виступає фактором, що розкриває ресурсний потенціал та є основою розвитку ринку або стримує розвиток туристично-рекреаційної сфери. В Україні у багатьох національних і регіональних програмах та/або стратегіях розвитку туристично-рекреаційну сферу визначено, як один із найважливіших пріоритетів, оскільки це позитивно впливає на стан економіки, сприяє зростанню зайнятості, притоку інвестицій, розв'язанню низки інших проблем. Разом з тим, туризм охоплює багато галузей економіки і є складною системою міжгалузевої взаємодії, що потребує комплексного підходу до розв'язання проблем його розвитку.

Для більшості регіонів України характерні інфраструктурні проблеми в туристично-рекреаційній сфері, що є основною причиною зниження конкурентоспроможності вітчизняного туристичного продукту на ринку туристичних послуг. Це зумовлено місцевими, регіональними та національними особливостями: специфікою туристичних ресурсів, які визначають складність та капіталомісткість інфраструктури, масштабом туристичної діяльності на відповідному територіальному рівні, ефективністю державного управління та територіально-просторового планування, фрагментацією цільового ринку, рівня

залучення інвестицій, наявності конкурентних переваг, рентабельності та терміну окупності інфраструктурних об'єктів. Також потрібно враховувати, що довгострокове зростання регіонального ринку туристичних послуг може відбуватися лише при постійній відповідності інфраструктури регіонального туристичного ринку та регіонального туристичного продукту потребам цільових сегментів ринку, їх адаптації до впливу процесів глобалізації та конкуренції, базуватися на партнерстві між державним та приватним секторами. Особливо відчутно проблеми, пов'язані з розвитком інфраструктури туризму, проявляються у сільських і гірських регіонах, в багатьох випадках викликаних несумісністю цілей державного управління й регулювання та інтересів приватного сектору. В сучасних умовах загострення конкуренції на туристичному ринку слід приділяти більше уваги дослідженню можливостей використання туристичних ресурсів у регіоні, зокрема на основі розвитку відповідної інфраструктури, оцінці впливу інших галузей економіки на ринок туристичних послуг, розвитку державно-приватного партнерства і заходах пов'язаних зі збереження природи та місцевої культурно-історичної спадщини.

У зв'язку з цим стає актуальним проведення кількісної та якісної оцінки туристичної інфраструктури регіону, порівняння її з іншими регіонами, що конкурують в межах субрегіонального ринку туристичних послуг, розробка напрямів розвитку і вдосконалення інфраструктури

регіонального ринку туристичних послуг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На цей час багато вітчизняних та закордонних авторів Cooper С. та інші [1], Кривега К. В. [17], Panasiuk A. [4], Виноградова М. В., Солдатов П. И. [13], Кузишин А.В. [18], Буторіна В. Б. [10], Jovanović, S. та Ilić I. [3], Бошота Н. В., Папп В. В. [9], Petrova М. та інші [5], Горіна Г. О. та інші [16], а також інші дослідники вже звертали увагу на вивчення інфраструктури ринку туристичних послуг, досліджуючи її склад, структуру, фактори розвитку та визначаючи територіальні особливості.

Величина А.В. [12], Darkus R., Darkute K. [2]; Дружиніна В. В. [15], Petrova М. та інші [5], Горіна Г. О. та інші [16] досліджували вплив інфраструктури на розвиток туризму, а також на основі різних методичних підходів здійснили оцінку стану інфраструктури ринку туристичних послуг.

Архипова В. Ф., Левизов А. С. [7], Боголюбова С.А., Василюха Д.Ф. [8]; Seetanah, В. та інші [6] досліджували раціональне територіально-просторове планування туризму та вдосконалення системи управління на місцевому, регіональному й національному рівнях, виявили базові фактори, що визначають характер розвитку туристичної інфраструктури в регіонах.

Постановка завдання (мета статті). Метою статті є комплексна оцінка інфраструктури ринку туристичних послуг регіону та розробка напрямів її розвитку й вдосконалення.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інфраструктура регіонального ринку туристичних послуг об'єднує різноманітні галузі та види діяльності як матеріального виробництва, так і сфери послуг. В трактуванні сутності інфраструктури ринку туристичних послуг переважають три основні підходи:

- теоретико-економічний, як особлива сфера прикладання праці;
- структурний, як сукупність матеріальних об'єктів;
- функціональний, як сукупність певних функцій та/або видів економічної діяльності.

При першому підході інфраструктура визначається як сукупність галузей, що забезпечують загальні умови суспільного відтворення. За другого підходу під інфраструктурою ринку туристичних послуг розуміють «сукупність матеріальних об'єктів, які є носіями різних матеріальних і нематеріальних властивостей, які забезпечують максимально можливу кількісну та якісну реалізацію цілей туристів при певних просторово-часових параметрах (в конкретному місці та в конкретний час)» [11]. Третій підхід передбачає розгляд інфраструктури як особливої сукупності елементів (інститутів, підприємств, установ, організацій, систем), що виконують організаційні, виробничі, соціальні й інші функції щодо регулювання, забезпечення нормального та безперервного функціонування ринку туристичних послуг і взаємодії його суб'єктів з приводу купівлі-продажу та споживання туристичного продукту.

Узагальнивши вищевказані підходи можемо

визначити склад інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг, як сукупність підприємств, що створюють умови та безпосередньо беруть участь у задоволенні потреб туристів: виробнича інфраструктура (транспорт та логістика, комунальне господарство, матеріально-технічне забезпечення, будівництво, енергетика, виробництво сувенірів та виробів народних промислів, виробництво туристичної та спортивної продукції, інформаційно-комунікаційна сфера тощо) та інфраструктура сфери послуг (готельне господарство, громадське харчування, культурно-розважальна сфера, рекреаційна сфера, охорона здоров'я, спорт, освіта та наука тощо), й інститутів, підприємств, установ, організацій що забезпечують функціонування ринку туристичних послуг і взаємодії його суб'єктів з приводу купівлі-продажу та споживання туристичного продукту – ринкова інфраструктура (інституційні організації, фінансово-кредитна сфера, торгівля, біржова діяльність, інноваційна сфера, маркетинг та реклама, сфера зайнятості тощо).

У складі інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг можна виокремлювати й окремі об'єкти, що вказують на участь суб'єктів, відповідальних за їх створення чи обслуговування. Комерційні структури, як готелі чи ресторани, створюють та експлуатують об'єкти соціальної інфраструктури для обслуговування своїх клієнтів (туристів). Державні органи (органи місцевого самоврядування та державні структури) розвивають соціальну інфраструктуру не лише для обслуговування туристів, а насамперед для створення умов для розвитку суспільства (включаючи туристів) та економіки (в тому числі суб'єктів господарської діяльності у сфері туризму). Такими об'єктами виробничої інфраструктури є будівлі, споруди та інженерні об'єкти, передавальні пристрої й мережі, інфраструктури сфери послуг – житлові будинки, готелі, об'єкти соціального призначення, об'єкти культурно-побутового призначення.

Різні підходи до трактування сутності інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг зумовили застосування різних методів її оцінки. На основі узагальнення наукової літератури [6, 12, 15, 16, 28], можна виділити три підходи до оцінки розвитку туристичної інфраструктури:

- перший підхід – розвиток інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг оцінюється через сукупність її елементів, а саме кількісних показників об'єктів інфраструктури та відносних показників (відносно площі регіону чи кількості населення). Методи оцінки, що належать до даного підходу, базуються на системі статистичних показників і дають можливість провести комплексне економіко-географічне дослідження розвитку інфраструктури в територіальному розрізі, а також виявити прогалини в інфраструктурному забезпеченні;

- другий підхід базується на застосуванні індексів, що відображують стан інфраструктури у відношенні до базового регіону (території чи країни) чи до певного нормативного значення. Методи, що належать до даного підходу добре відображують пропорції в інфраструктурному розвитку регіону, але

не відображають рівня значущості розвитку окремих її елементів;

- третій підхід базується на побудові комплексних моделей об'єктів інфраструктури, що забезпечують надання певного обсягу послуг тобто відображають здатність регіону прийняти відповідну кількість туристів за певний проміжок часу. Такі моделі містять структурну, функціональну та просторово-територіальну компоненту. Однак вони також не позбавлені ряду недоліків, оскільки не цілком чітко визначають значущість окремого об'єкту всередині кожної групи інфраструктурних елементів.

Використовуючи вищенаведені підходи проведемо оцінку стану інфраструктури ринку туристичних послуг Закарпатської області.

Закарпатська область має надзвичайно вигідне транспортно-географічне положення, що разом зі значним рекреаційно-природним, історичним та соціокультурним потенціалом дозволило сформувати туристичний комплекс національного та міжнародного значення. Визначальним фактором розвитку туризму в регіоні є інфраструктура, яка є одним з найважливіших структурних компонентів регіонального ринку туристичних послуг. Саме наявність інфраструктури обумовлює значну популярність таких основних видів туризму на Закарпатті, як: санаторно-курортний туризм, гірськолижний, гастрономічний, екотуризм, спортивний та пригодницький, сільський зелений туризм, релігійний, подієвий тощо.

Для оцінки рівня розвитку туристичної інфраструктури та її впливу на обсяги надання туристичних послуг в регіоні обрано наступні показники за структурними елементами:

- інфраструктура розміщення – кількість готелів та аналогічних засобів розміщування і кількість спеціалізованих засобів розміщування й місць в них;

- інфраструктура громадського харчування – число ресторанів, кафе, барів;

- інфраструктури дозвілля та розваг – число театрів та музеїв;

- транспортна інфраструктура – щільність залізничних колій загального користування, щільність автомобільних доріг;

- інформаційно-комунікаційна інфраструктура – обсяг послуг у сфері телекомунікацій та зв'язку;

- комунальна інфраструктура – обладнання квартир у житлових будинках та нежитлових будівлях водопроводом та каналізацією, гарячим водопостачанням, опаленням;

- екологічна інфраструктура – обсяги капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища та поточні витрати на охорону навколишнього середовища;

- прикордонна інфраструктура – кількість діючих пунктів пропуску;

- інфраструктура охорони здоров'я та безпека – кількість ліжок в лікарнях, кількість лікарів усіх спеціальностей, захворюваність на інфекційні хвороби, кількість виявлених злочинів.

Зведені дані оцінювання рівня розвитку туристичної інфраструктури Закарпатської області наведено в табл. 1.

В інфраструктурі регіонального ринку

туристичних послуг для розвитку внутрішнього туризму чи не найважливіше місце належить засобам розміщування. На території області у 2018 році функціонувало 250 таких підприємства, створених юридичними особами та фізичними особами-підприємцями, у тому числі 208 готелів та аналогічних засобів розміщування. Найбільша кількість перерахованих суб'єктів зосереджена у м. Ужгород, Свалявському районі, Міжгірському районі, м. Мукачево та Мукачівському районі, Ужгородському, Рахівському та Тячівському районах [14]. У 2018 році в загальному потенціалі колективних засобів розміщування налічувалося 10,2 тис. місць, найбільшу частку з них (76,8%) склали місця у готелях та аналогічних засобах розміщування (готелях, мотелях). Якщо за кількістю місць в готелях та аналогічних засобів розміщування Закарпатська область займає п'яте місце серед регіонів України (тут і надалі без врахування тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції), то за кількістю місць на 1000 осіб населення – перше.

Частка туристичного потоку в Закарпатській області в структурі загально національного туристичного потоку становить 0,56%. Це свідчить про переважну орієнтацію на приїжджих (як з інших регіонів України, так і з-за кордону) туристів. У 2018 році послугами колективних засобів розміщування скористались 114,6 тис. подорожуючих (із них 104,6 тис. осіб – громадяни України, 10,0 тис. – іноземці) [14].

Загалом кількісні показники колективних та спеціалізованих засобів розміщування свідчать про їх значення вище середнього серед регіонів України. Щодо якісної оцінки засобів розміщування, то в області більшість закладів відноситься до без зіркової категорії (174 заклади з 210, які переважно відповідають рівню двох зірок), трьох та чотирьох зірковими готелями, що відповідає потребам туристів з рівнем доходів нижче середнього та середнього. Зокрема, оцінки туристів, що перебували в колективних засобах розміщення та залишили свої оцінки на веб-сайті компанії Booking.com (рис. 1), є наступними: 71% закладів отримали оцінку вище 8 балів (з максимальних 10 балів), ще 10% - оцінку добре (від 7,01 до 8 балів) і 17% отримали оцінку нижче 6 балів. Не зважаючи на високу оцінку більшості закладів, є заклади в яких рівень комфорту перебування та якість послуг не відповідають потребам гостей.

Щодо забезпечення інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг закладами харчування (ресторанами, кафе, барами), то за показником «забезпеченість закладами харчування на 1000 осіб», Закарпаття займає друге місце серед регіонів України. Наявність значної кількості закладів харчування, та самобутньої місцевої кухні створює широкі можливості для гастрономічного туризму. Основною проблемою є нерівномірність розміщення закладів харчування по містах та районах області. Не менш важливим елементом інфраструктури ринку є роздрібна торгівля, яка обслуговуючи місцеве населення та туристів сприяє кращому освоєнню

туристичного потенціалу регіону.

Таблиця 1

Показники рівня розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг Закарпаття

№ п/п	Структурний елемент	Показник	Значення	Середнє значення	Ранг
1.1	Інфраструктура розміщення	кількість готелів та аналогічних засобів розміщення, од.	208	99	4
1.2		забезпеченість готелями на 1000 осіб	0,17	0,06	2
1.3		кількість місць, од.	10169	5336	5
1.4		кількість місць на 1000 осіб, од.	8,1	3,2	1
1.5		кількість спеціалізованих засобів розміщення, од.	42	68,7	7
1.6		кількість місць у спеціалізованих засобах розміщення, од.	5141	9026	8
1.7		кількість місць на 1000 чоловік, од.	4,1	5,35	10
2.1	Інфраструктура торгівлі та харчування	кількість закладів харчування (ресторанів, кафе, барів), од.	2655	1883	7
2.2		забезпеченість закладами харчування на 1000 осіб.	2,12	1,12	2
2.3		оборот роздрібною торгівлю, млн. грн.	18624,5	32613	17
3.1	Інфраструктура дозвілля та розваг	кількість театрів, од.	5	5	7
3.2		кількість глядачів на виставах, тис.	96,3	247,5	21
3.3		кількість музеїв, од.	14	23	19
3.4		кількість відвідувань музеїв, тис.	694,3	656	8
3.5		кількість заповідників та природних національних парків	4	2,8	3
4.1	Транспортна інфраструктура	щільність шляхів сполучення, км на 1 тис.км ² території	261	282,3	16
4.2		автомобільні дороги загального користування з твердим покриттям, км	3336	6649	23
4.3		експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування, км	624	902	18
4.4		щільність залізничних колій загального користування, км на 1 тис.км ² території	49	38,3	4
4.5		пасажирооборот автомобільного транспорту (автобуси), млн. пас. км	673	1420	22
4.6		благоустрій автомобільних доріг: автопавільйони, од. майданчики стоянок і відпочинку, од. туалети, од.	121 43 15	26317 5378 3376	0,46% 0,80% 0,44%
5.1	Інформаційно-комунікаційна інфраструктура	обсяг послуг у сфері телекомунікацій та зв'язку, млн. грн.	1146,4	2619,5	18
5.2		абоненти рухомого (мобільного) зв'язку, тис.	1457,5	2228	16
5.3		абоненти Інтернет, тис.	509,5	945	19
6.1	Комунальна інфраструктура	обладнання квартир у житлових будинках та нежитлових будівлях (кількість), од	410706	683110	22
6.2		водопроводом та каналізацією, од.	306300	418681	12
6.3		гарячим водопостачанням, од.	236015	321761	12
6.4		опаленням, од.	287385	468996	19
6.5		утворення відходів, тис. т	186,3	14093	1
7.1	Екологічна інфраструктура	капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища, млн. грн.	45,9	403	15
7.2		поточні витрати на охорону навколишнього середовища, млн. грн.	226,2	972,7	20
8	Прикордонна інфраструктура	кількість діючих пунктів пропуску, од	19	230	8,3%
9.1	Інфраструктура охорони здоров'я та безпеки	кількість лікарняних ліжок, од. на 1000 осіб	6,6	7,15	22
9.2		кількість лікарів усіх спеціальностей, осіб. на 1000 осіб	3,87	4,4	16
9.3		захворюваність на інфекційні хвороби, осіб. на 1000 осіб	0,11	0,43	4
9.4		кількість виявлених злочинів	11006	18006	7

Джерело: розраховано на основі [14, 21-27].

Важливим сегментом роздрібної торгівлі є торгівля сувенірною продукцією, продукцією місцевих виробників та виробами народного промислу. Закарпаття має значний потенціал розвитку даного сегменту торгівлі для чого потрібно розвивати місцеві бренди для традиційних товарів місцевого виробництва (одяг, прикраси, харчові продукти, господарські товари тощо).

Інфраструктура дозвілля та розваг представлена в Закарпатській області закладами культури та мистецтва: театрами, філармоніями, музеями, клубними закладами, кінотеатрами, концертними організаціями, парками культури та відпочинку тощо. Кількісні показники кількості закладів та їх порівняння

з показниками інших регіонів України свідчать про їх недостатню кількість, що обмежує потенціал культурно-пізнавального туризму. Проте, це компенсується такими видами туризму, як: активний, екстремальний, спортивний, гірськолижний, екологічний, чому сприяє наявність чотирьох заповідників і національних парків. Основними проблемами в інфраструктурі дозвілля та розваг є: невідповідність послуг сучасним стандартам туристичного обслуговування, недостатня інформаційно-комунікаційна підтримка заходів (місцевих фестивалів та свят), сезонність, яка породжує коливання попиту на послуги підприємств дозвілля та розваг.

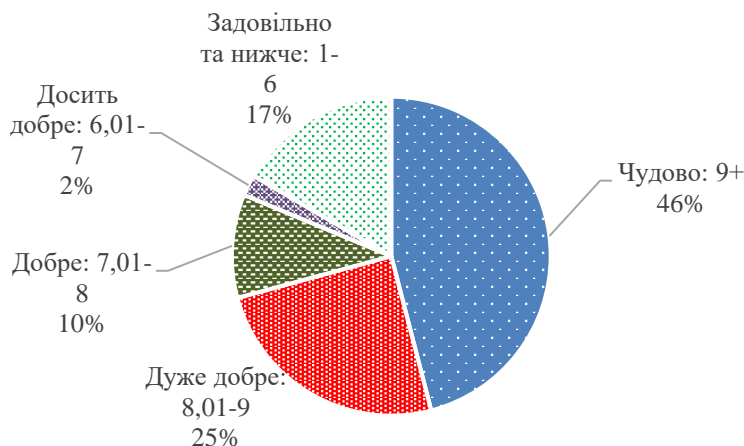

Рис. 1. Оцінки гостями закладів розміщення Закарпатської області на веб-сайті компанії Booking.com (станом на 01.02.2020 р.)

Джерело: побудовано на основі аналізу оцінок користувачів веб-сайту <http://booking.com>.

Розвиток транспорту та транспортної інфраструктури залишається фактором, що стримує освоєння туристичного потенціалу регіону, про що свідчать як показники транспортної інфраструктури, які нижче середніх значень серед регіонів України, так і відгуки туристів, які відвідували Закарпаття з туристичною метою. Лише за показником щільності залізничних колій Закарпаття на четвертому місці, що формує значний потік туристів залізничним транспортом. Однак, це не розв'язує проблему транспортної інфраструктури, оскільки, значне розпорощення туристичних атракцій та місць територією області, потребує якісного сполучення та забезпечення транспортної доступності основних туристичних місць в гірських районах.

Можна виділити наступні проблеми розвитку транспорту та транспортної інфраструктури на Закарпатті:

- розширення пропускної здатності, підвищення технічної якості дорожнього покриття чинної мережі автомобільних доріг та розширення автомобільної доступності окремих туристичних місць;
- технологічний розвиток всіх видів транспорту та транспортних систем в напрямку підвищення рівня їх безпеки, екологічності, комфортності тощо;
- розвиток придорожньої інфраструктури та облаштування місць для відпочинку водіїв та пасажирів (майданчики для відпочинку, кемпінги, туристичні бази, готелі, мотелі, авто- та газозаправні станції, станції технічного обслуговування, засоби

інформування учасників дорожнього руху про місце розташування об'єктів придорожньої та туристичної інфраструктури тощо);

- розвиток і облаштування залізничних та автобусних станцій, зупинок, інформаційних та супутніх послуг на залізничному та автомобільному транспорті, послуг прокату автомобілів;
- розвиток авіасполучення та річкового транспорту. Обидва напрямки мають потенціал розвитку в Закарпатській області за умови вирішення низки питань на державному рівні та залученні інвестицій. Найважливішим в області Міжнародний аеропорт «Ужгород» потребує вирішення питання використання повітряного простору Словаччини, а також інвестицій у облаштування сучасного аеровокзалу, вантажного терміналу, об'єктів інфраструктури аеродрому.

Інформаційно-комунікаційна інфраструктура тісно інтегрована в забезпечення діяльності всіх суб'єктів туристичного ринку і має вирішальний вплив на формування туристичних потоків. В забезпеченні функціонування регіонального ринку туристичних послуг значну роль відіграють інформаційні туристичні портали та центри, а також покриття місць та об'єктів туристичного спрямування мережами мобільного зв'язку, Wi-Fi тощо. З іншого боку, сучасні досягнення в комп'ютерних технологіях та інформаційній сфері спонукають підприємства орієнтуватися на нові джерела конкурентних переваг та створювати їх. Серед таких нових тенденцій особливе місце займає підхід, який отримав назву

шерингової економіки або економіки спільного споживання (з англ. sharing economy або share economy) [19, с. 71]. Шерингові платформи, такі як: Couchsurfing, Airbnb, Hospitality Club, HomeExchange, Easynest, Surfair, Jump on Flyaways, BlaBlaCar, GetAround, Antlos, Boatbound, EatWith та інші, створюють значну конкуренцію традиційним видам туристичного бізнесу, оскільки дозволяють туристам самостійно планувати свої подорожі, зупинятися в приватних будинках, зменшувати витрати, обмінюватися досвідом, здійснювати оцінювання та формування рейтингу туристичних підприємств, закладів та організацій туристичної інфраструктури, безпосередніх туристичних місць і регіонів самими туристами й поширення їх особистих вражень та досвіду взаємодії із суб'єктами ринку туристичних послуг через спеціальні Інтернет-портали, блоги чи соціальні мережі [20, с. 140]. Значним попитом користуються поїздки вихідного дня. Активні форми відпочинку витісняють пасивні.

Така ситуація потребує адаптації діяльності туристичних підприємств та суб'єктів інфраструктури через розробку та впровадження інновацій (нові послуги, маршрути, унікальні туристичні продукти, нові способи взаємодії з клієнтами, підвищення споживчої корисності послуг, підвищення безпеки), а також підвищує роль місцевих органів влади та галузевих об'єднань щодо узгодження дій, покращення доступності і простоти систем взаємодії з відвідувачами, покращення якості послуг та підвищення рівня безпеки.

Комунальна інфраструктура, екологічна інфраструктура та інфраструктура охорони здоров'я й безпеки переважно орієнтована на обслуговування населення, підприємств та організацій області і

недостатньо спрямована на обслуговування регіонального ринку туристичних послуг. Серед багатьох питань одне з центральних – проблема утворення та поведінки з твердими побутовими відходами.

Для сталого розвитку туризму в Закарпатській області необхідно забезпечити розвиток, як внутрішнього, так і в'їзного та виїзного туризму. Зокрема, спостерігається значний дисбаланс між внутрішнім та виїзним туристичними потоками, а також недостатній рівень розвитку в'їзного туризму (рис. 2). Значні коливання обсягів туристичних потоків зумовлені, як високою чутливістю ринку туристичних послуг до впливу значної кількості факторів (рівень доходів населення, безпека, популярність тощо), так і недосконалістю існуючої системи статистики туризму за якої значна кількість туристів не потрапляє до офіційних статистичних даних. Також, це пояснюється зниженням попиту на групові поїздки та активізацію індивідуального туризму й зростання кількості самостійно організованих поїздок. Сучасні інформаційні технології створили широкий інструментарій для індивідуального планування подорожей та розширили можливість реалізації туристичних послуг безпосередньо суб'єктами туристичної діяльності, забезпечили пряму взаємодію виробника і споживача туристичних послуг. Закарпатська область є прикордонним регіоном і для використання всіх переваг прикордонного та транскордонного співробітництва, в тому числі й у сфері туризму, необхідно розвивати прикордонну інфраструктуру. На сьогодні кількість пропусків, їх пропускна здатність, облаштування об'єктами інфраструктури недостатні для обслуговування в'їзних та виїзних потоків.

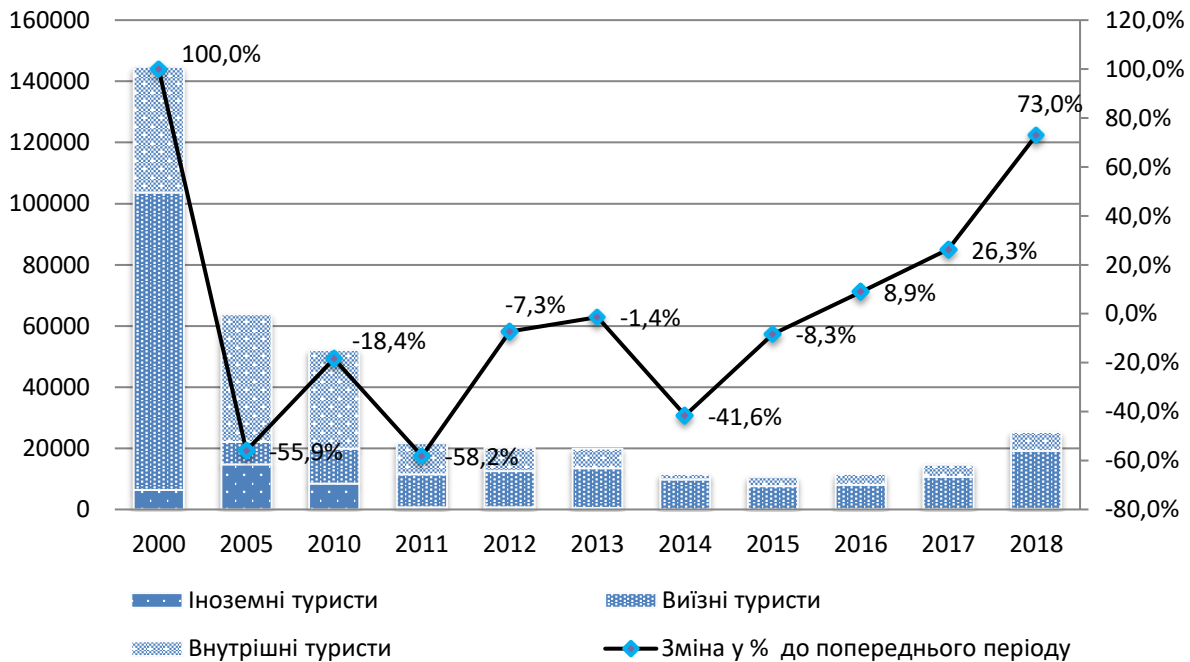

Рис. 2. Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму в Закарпатській області, осіб

Джерело: побудовано за даними [27].

Попри визнання туристично-рекреаційної сфери однією з пріоритетних в структурі регіональної

економіки, розвиток регіонального ринку туристичних послуг Закарпатської області характеризується неоднорідністю. Оцінка рівня розвитку інфраструктури регіонального ринку виявила цілий ряд проблем які стримують розвиток туризму в регіоні через недостатнє матеріально-технічне та інформаційне забезпечення об'єктів інфраструктури.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проведений аналіз та комплексна оцінка інфраструктури ринку туристичних послуг Закарпатської області дає можливість зробити такі висновки:

- розвиток регіонального ринку туристичних послуг значною мірою залежить від стану та динаміки розвитку його інфраструктури;

- оцінка інфраструктури ринку туристичних послуг Закарпатської області за окремими показниками виявила, як складові, що сприяють розвитку туризму, так і елементи, що стримують його

розвиток. Загалом узагальнений показник оцінки інфраструктури ринку туристичних послуг Закарпатської області вище середнього рівня по Україні, переважно за рахунок вищого рівня розвитку засобів розміщення та закладів громадського харчування;

- основними елементами інфраструктури, які стримують розвиток туризму в регіоні є: транспортна інфраструктура, комунальна інфраструктура, інфраструктура дозвілля та розваг та прикордонна інфраструктура;

- недостатньо розвинені, але без суттєвого стримуючого впливу на розвиток ринку туристичних послуг регіону: інформаційно-комунікаційна, екологічна інфраструктура та інфраструктура охорони здоров'я й безпеки.

Подальші дослідження повинні бути спрямованими на розроблення концепції оптимальної моделі інфраструктури ринку туристичних послуг Закарпатської області з врахування специфіки розвитку туризму в регіоні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cooper Ch. Tourism: principles and practice (4th ed.) / Ch. Cooper, J. Fletcher, A. Fyall, D. Gilbert, S. Wanhill. – Harlow: Pearson Education Limited, 2008. – 704 p.
2. Dapkus, R., & Dapkute, K. Evaluation of the regional tourism attractiveness. In Research for Rural Development 2015, 2. Annual 21st International Scientific Conference Proceedings. (pp. 293–300). Jelgava: Latvia University of Agriculture.
3. Jovanović, S. & Ilić I. Infrastructure as important determinant of tourism development in the countries of Southeast Europe. Ecoforum Journal, 2016. – 5(1). Pp. 288–294.
4. Panasiuk A. Tourism Infrastructure as a Determinant of Regional Development. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos, 2007. – 1 (8). Pp. 212–215 University of Szczecin.
5. Petrova M., Dekhtyar N., Klok O. and Loseva O. Regional tourism infrastructure development in the state strategies. Problems and Perspectives in Management, 2018. – 16(4), pp. 259-274.
6. Seetanah, B, Juwaheer, TD., Lamport, MJ. Does infrastructure matter in tourism development? University of Mauritius Research Journal, 2011. – 17(1). Pp. 89–108.
7. Архипова В. Ф. Об инфраструктуре как определяющем факторе развития туризма в регионе / В. Ф. Архипова, А. С. Левизов // Проблемы развития региональных социально-экономических систем: материалы международной научной конференции. – Владимир, 2006. – С. 42-44.
8. Боголюбова С.А. Факторы неэффективного развития региональной инфраструктуры туризма [Электронный ресурс] / С.А. Боголюбова, Д.Ф. Василиха // Современные проблемы науки и образования: электрон. журнал. –2011. – № 6. – Режим доступа: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=4960>.
9. Бошота Н. В. Туристична інфраструктура та її роль у розвитку туризму в регіоні / Н. В. Бошота, В. В. Пап // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка. – Ужгород: Говерла, 2017. – Вип. 2 (50). – С. 117–122.
10. Буторіна В. Б. Взаємовплив підприємств туристичної інфраструктури і національного туризму в Україні / В. Б. Буторіна // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Випуск 12. – с. 211-214.
11. Василиха Д. Ф. Стратегическое управление развитием региональной инфраструктуры туризма [Электронный ресурс] / Автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05. – СПб, 2012. – 19 с. – Режим доступа: https://new-dissert.ru/_avtoreferats/01005480618.pdf.
12. Величкина А.В. Оценка развития туристской инфраструктуры региона // Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз. – Вологда. – Вологодский научный центр Российской академии наук, 2014. – № 2 (32). – С. 239-250.
13. Виноградова М. В. Инфраструктура туристского комплекса / М. В. Виноградова, П. И. Солдатов // Вестник Томского государственного университета. – Томск: Томск. гос. ун-т, 2009. – С. 264-270.
14. Відпочинки на Закарпатті [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Закарпатській області. - Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/news/2019/press/press1771.pdf>.
15. Дружиніна В. В. Оцінка стану туристичної інфраструктури з урахуванням особливостей розвитку регіону / В.В. Дружиніна, О.М. Залуніна // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія Економічні науки. – 2015. - Випуск 10. – Частина 2. – с. 37-41.
16. Інфраструктура регіональних ринків туристичних послуг: монографія [Електронний ресурс] / Г. О. Горіна, О. Б. Чернега, Г. А. Богатирьова та ін.; наук. ред. Г. О. Горіна. – Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2019. – 145

с. – Режим доступу: <http://elibrary.donnue.edu.ua/1373/>.

17. Кривега К. В. Туристична інфраструктура: поняття та складові / К. В. Кривега // Гуманітарний вісник ЗДА. – 2005. – Випуск 21. – с.118-124.
18. Кузишин А. В. Сучасний стан сформованості туристичної інфраструктури в Західноукраїнських областях // Наукові записки. Серія: Географія. – Тернопіль, 2011. – № 2. – С. 122-128.
19. Кукса В. М. Економіка спільного споживання – нова система цінностей і довіри [Електронний ресурс] / В. М. Кукса // Фінансовий простір. – 2018. - № 2(30). – С. 71-77. – Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1802/18kvmttd.pdf>.
20. Лендел О. Д. Роль інноваційної інфраструктури у функціонуванні ринку туристичних послуг регіону / О. Д. Лендел // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури», Львів 23–25 травня 2019 р. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – С. 140-141.
21. Статистика щодо кількості закладів ресторанного господарства в Україні [Електронний ресурс] / Start Business Challenge. Платформа ефективного регулювання. - Режим доступу: <https://sbc.regulation.gov.ua/statistics/restaurant-map>.
22. Статистичний збірник «Колективні засоби розміщування в Україні у 2017 році» [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. - Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_kzr_2017.pdf.
23. Статистичний збірник «Регіони України» 2019 Частина II [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ru2ch2019.pdf.
24. Статистичний збірник «Регіони України» 2019 Частина I [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ru1ch2019.pdf.
25. Статистичний збірник «Туристична діяльність в Україні у 2017 році» [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. - Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_td_2017.pdf.
26. Статистичний щорічник України за 2018 рік [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. - Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf.
27. Туризм [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Закарпатській області. - Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/tourism/index.html>.
28. Ускова Т.В. Туристская инфраструктура в регионе: оценка и перспективы [Текст]: препринт / Т.В. Ускова, А.В. Величина. - Вологда: ИСЭРТ РАН, 2014. - 60 с.

REFERENCES

1. Cooper C., Fletcher J., Gilbert D., Shepherd R., Wanhill S. (2008) *Tourism Principles and Practice* (4 ed.). Harlow: Pearson Education Limited, pp. 102-103.
2. Dapkus, R., & Dapkute, K. (2015). Evaluation of the regional tourism attractiveness. In *Research for Rural Development 2015, 2. Annual 21st International Scientific Conference Proceedings*. (pp. 293–300). Jelgava: Latvia University of Agriculture.
3. Jovanović, S. & Ilić I., (2016) Infrastructure as important determinant of tourism development in the countries of Southeast Europe. *Ecoforum Journal* 5(1): 288–294.
4. Panasiuk A. (2007) *Tourism Infrastructure as a Determinant of Regional Development*. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, no. 1 (8). Pp. 212–215 University of Szczecin.
5. Petrova M., Dekhtyar N., Klok O. and Loseva O. (2018) Regional tourism infrastructure development in the state strategies. *Problems and Perspectives in Management*, 16(4), pp. 259-274.
6. Seetanah, B, Juwaheer, TD, Lamport, MJ (2011) Does infrastructure matter in tourism development? *University of Mauritius Research Journal*, no. 17(1), Pp. 89–108.
7. Arkhipova V. F., Levizov A. S. (2006) Ob infrastrukture kak opredelyayushchem faktore razvitiya turizma v regione [On infrastructure as a determining factor in the development of tourism in the region]. *Proceedings of the Problemy razvitiya regional'nykh sotsial'no-ekonomicheskikh sistem: materialy mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii*, Vladimir. pp. 42-44. (in Russian)
8. Bogolyubova S.A., Vasilikha D.F. (2011) *Faktory neeffektivnogo razvitiya regional'noy infrastruktury turizma* [The Factors of Inefficient Development of Regional Tourism Infrastructure]. *Sovremennye problemy nauki i obrazovaniya*. Available at: <http://www.science-education.ru/100-4960>. (in Russian)
9. Boshota N. V., Papp V. V. (2017) *Turystychna infrastruktura ta jiji rolj u rozvytku turyzmu v rehioni* [Tourist infrastructure and its role in the development of tourism in the region] *Naukovyj visnyk Uzhgorodskogo universytetu: Serija: Ekonomika*, no. 2 (50), pp. 117–122. (in Ukrainian)
10. Butorina V. B. (2016) *Vzayemovplyv pidpryyemstv turystychnoyi infrastruktury i natsional'noho turyzmu v Ukrayini* [Mutual Influence of Enterprises of Tourist Infrastructure and National Tourism in Ukraine] *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, no. 12, pp. 211-214. (in Ukrainian)
11. Vasilikha D. F. (2012) *Strategicheskoe upravlenie razvitiem regionalnoj infrastruktury turizma* [Strategic management of regional tourism infrastructure development] (PhD Thesis), Sankt-Peterburg, pp. 19. Available at: https://new-dissert.ru/_avtoreferats/01005480618.pdf. (in Russian)
12. Velichkina, A.V. (2014) *Ocenka razvitiya turistskoy infrastruktury regiona* [The assessment of the regional tourism infrastructure development] *Economic and Social Changes: Facts, Trends, Forecast*, no. 2, pp. 193-202. (in

Russian)

13. Vinogradova M. V., Soldatov P. I. (2009) Infrastruktura turistskogo kompleksa [Infrastructure of the tourist complex]. Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta [Tomsk State University journal], no. 3 (24), pp. 264–270. (in Russian)

14. Holovne upravlinnya statystyky u Zakarpat-s'kiy oblasti (2019) Vidpochynok na Zakarpatti [Rest in Transcarpathia], Uzhhorod. Retrieved from: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/news/2019/press/press1771.pdf>. (in Ukrainian)

15. Druzhinina, V.V., Zalunina, O.M. (2015). Otsinka stanu turystychnoyi infrastruktury z urakhuvannyam osoblyvostey rozvytku rehionu [Assessment of the status of tourism infrastructure taking into account the peculiarities of the region's development] Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya Ekonomichni nauky - Scientific Bulletin of the Kherson State University, no. 10, pp. 37 – 41. (in Ukrainian)

16. Horina H. O. (ed.), Cherneha O. B., Bohatyrova H. A. (2019) Infrastruktura rehional'nykh rynkiv turystychnykh posluh [Infrastructure of regional markets of tourist services]. Kryvyi Rih: R. A. Kozlov. Retrieved from: <http://elibrary.donnue.edu.ua/1373/>. (in Ukrainian)

17. Kryvega K.V. (2005). Turystychna infrastruktura: ponyattya ta skladovi [Tourist infrastructure: concepts and components]. Humanitarnyy visnyk ZDIA - Humanitarian Bulletin of ZSIA, no. 21, pp.118 – 124. (in Ukrainian)

18. Kuzyshyn A. V. (2011) Suchasnyy stan sformovanosti turystychnoyi infrastruktury v Zakhidnoukrayins'kykh oblastyakh [The current state of formation of tourist infrastructure in the Western regions]. Naukovi zapysky. Seriya: Neohrafiya. no. 2, pp. 122-128. (in Ukrainian)

19. Kuksa V. M. (2018) Ekonomika spil'noho spozhyvannya – nova systema tsinnostey i doviry [The economy of shared consumption is a new system of values and trust]. Finansovyy prostir, no. 2(30), pp. 71-77. Retrieved from: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1802/18kvmtdt.pdf>. (in Ukrainian)

20. Lendiel O. D. (2019) Rol' innovatsiyanoi infrastruktury u funktsionuvanni rynku turystychnykh posluh rehionu [The role of innovation infrastructure in the functioning of the market of tourist services in the region] Proceedings of the Problemy formuvannya ta rozvytku innovatsiyanoi infrastruktury (Ukraine, L'viv 23–25 travnya 2019), Vydavnytstvo L'vivs'koyi politekhniki, pp. 140-141. (in Ukrainian)

21. Start Business Challenge. Platforma efektyvnogho rehuljuvannja (2020) Statystyka shhodo kiljkosti zakladiv restorannogho ghospodarstva v Ukraini [Statistics on the number of restaurants in Ukraine]. Retrieved from: <https://sbc.regulation.gov.ua/statistics/restaurant-map>. (in Ukrainian)

22. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018) Statystychnyj zbirnyk «Kolektyvni zasoby rozmishhuvannja v Ukraini u 2017 roci» [Statistical collection “Collective accommodation in Ukraine in 2017”], Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo. Retrieved from: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_kzr_2017.pdf. (in Ukrainian)

23. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2019) Statystychnyy zbirnyk «Rehiony Ukrainy» 2019 Chastyna II [Statistical collection "Regions of Ukraine" 2019 Part II], Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo. Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ru2ch2019.pdf. (in Ukrainian)

24. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2019) Statystychnyy zbirnyk «Rehiony Ukrainy» 2019 Chastyna I [Statistical collection "Regions of Ukraine" 2019 Part I], Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo. Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ru1ch2019.pdf. (in Ukrainian)

25. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018) Statystychnyy zbirnyk «Turystychna diyal'nist' v Ukraini u 2017 rotsi» [Statistical collection "Tourism in Ukraine in 2017"], Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo. Retrieved from: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_td_2017.pdf. (in Ukrainian)

26. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2019) Statystychnyy shchorichnyk Ukrainy za 2018 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2018], Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo. Retrieved from: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf. (in Ukrainian)

27. Holovne upravlinnya statystyky u Zakarpat-s'kiy oblasti (2019) Turyzm [Tourism], Uzhhorod. Retrieved from: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/turizm/index.html>. (in Ukrainian)

28. Uskova T.V., Velichkina A.V. (2014) Turistskaya infrastruktura v regione: otsenka i perspektivy [Tourist infrastructure in the region: assessment and prospects], Vologda: ISERT RAN. (in Russian)

Лендел Олег Дмитриевич. ОЦЕНКА СОСТОЯНИЯ ИНФРАСТРУКТУРЫ РЕГИОНАЛЬНОГО РЫНКА ТУРИСТИЧЕСКИХ УСЛУГ

Исследование влияния инфраструктуры на развитие регионального рынка туристических услуг является актуальным вопросом современных экономических исследований, поскольку эффективность развития туризма, уровень использования природного и культурно-исторического потенциала региона во многом определяется возможностями существующей туристической инфраструктуры. Целью статьи является оценка существующей инфраструктуры рынка туристических услуг Закарпатской области, выявление проблем в инфраструктурном обеспечении туризма и определения степени влияния инфраструктуры на развитие туризма в регионе. В статье рассмотрены сущность, факторы влияния инфраструктуры регионального рынка туристических услуг на его развитие. Исследование и оценка состояния развития туристической инфраструктуры проведены на основе обобщения статистических данных и расчета отдельных показателей, учитывающих уровень развития элементов инфраструктуры: инфраструктуры размещения, общественного питания, досуга и развлечений, транспортной, коммунальной, экологической, пограничной инфраструктуры и инфраструктуры здравоохранения и безопасности. Проведен сравнительный анализ показателей уровня

развития инфраструктуры регионального рынка туристических услуг со средними показателями регионов Украины и определен ранг (место) показателя среди аналогичных значений показателей регионов Украины. На основе обобщения полученных данных выделен ряд взаимосвязанных и взаимообусловленных проблем развития инфраструктуры рынка туристических услуг в Закарпатской области. Научная новизна полученных результатов заключается в сопоставлении показателей развития инфраструктуры и выявлении проблемных зон развития туризма. Практическое значение состоит в выделении основных проблем инфраструктурного обеспечения рынка туристических услуг для их первоочередного решения. Перспективами дальнейших исследований является разработка концепции оптимальной модели инфраструктуры рынка туристических услуг Закарпатской области с учетом специфики развития туризма в регионе.

Ключевые слова: региональный рынок туристических услуг, инфраструктура регионального рынка туристических услуг, оценка инфраструктуры, показатели оценки инфраструктуры.

Lendiel Oleh D. ASSESSMENT OF THE STATE OF THE INFRASTRUCTURE OF THE REGIONAL TOURIST SERVICES MARKET

The study of the impact of infrastructure on the development of the regional market of tourist services is an urgent issue of modern economic research, since the efficiency of tourism development, the level of use of the natural, cultural and historical potential of the region is largely determined by the capabilities of the existing tourist infrastructure. The purpose of the article is to assess the existing infrastructure of the market for tourism services in the Transcarpathian region, identify problems in the infrastructure provision of tourism and determine the degree of the impact of infrastructure on the development of tourism in the region. The article examines the essence, factors of influence of the infrastructure of the regional market of tourist services on its development. The study and assessment of the state of development of tourism infrastructure has been carried out based on summarizing statistical data and calculating individual indicators that take into account the level of development of infrastructure elements: accommodation infrastructure, catering, leisure and entertainment, transport, utilities, environmental, border infrastructure, and health and safety infrastructure. A comparative analysis of the indicators of the level of infrastructure development of the regional tourist services market with the average indicators of the regions of Ukraine has been carried out and the rank (place) of the indicator among similar values of the indicators of the regions of Ukraine has been determined. Based on the generalization of the data obtained, a number of interrelated and interdependent problems of the development of the infrastructure of the market of tourist services in the Transcarpathian region have been identified. The scientific novelty of the results obtained is in comparing indicators of infrastructure development and identifying problem areas for tourism development. The practical significance lies in highlighting the main problems of infrastructure provision of the tourist services market for their priority solution. Prospects for further research is the development of the concept of an optimal model of the infrastructure of the market for tourism services in the Transcarpathian region, taking into account the specifics of tourism development in the region.

Key words: regional market of tourist services, infrastructure of the regional market of tourist services, infrastructure assessment, indicators of infrastructure assessment.

Одержано 20.03.2020 р.